Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предоставяне на възможности на младите хора да постигнат устойчиво развитие чрез образование“

(становище по собствена инициатива)

(2023/C 100/06)

Докладчик: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Решение на Пленарната асамблея	20.1.2022 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	24.11.2022 г.
Приемане на пленарна сесия	15.12.2022 г.
Пленарна сесия №	574
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	126/1/1

1. **Заключения и препоръки**

1.1. ЕИСК призовава държавите членки да потвърдят ангажимента си, поет на COP26 ([1]) за превръщане на действията в областта на климата и устойчивото развитие в основен елемент на образователната програма. От съществено значение е да се признае необходимостта от това заедно с младите хора да изградим нова представа за бъдещето и да изработим нов обществен договор, който да преобрази образованието в положителна посока.

1.2. За да се постигне промяна в парадигмата, ЕИСК подчертава необходимостта от всеобхватен междусекторен подход, който да гарантира сътрудничество между различните заинтересовани страни, социалните партньори и организациите на гражданското общество. Младежките организации и неформалното образование играят решаваща роля за повишаването на осведомеността за целите за устойчиво развитие (ЦУР) и подпомагането на тяхното изпълнение.

1.3. ЕИСК приканва Европейската комисия да продължи да съсредоточава вниманието си върху нуждите на младите хора в рамките на Европейската година на уменията (2023 г.), като ги свърже с устойчивото развитие и с предизвикателствата, пред които младите хора са изправени в променящия се свят.

1.4. ЕИСК приветства координиращата роля на Комисията за подпомагане на проектите, обучението, обмена на добри практики и комуникацията между учителите с цел да се насърчи изпълнението на ЦУР в образованието. И все пак образованието относно подходите и стратегиите за устойчиво развитие — както теоретично, така и практическо, би трябвало да се разработва на местно, национално и регионално равнище и да се основава на задълбочени проучвания и ясни планове за действие; то би трябвало да включва наблюдение, позволяващо непрекъснато подобрение и обмен на опит.

1.5. ЕИСК подчертава важната роля на социалния и гражданския диалог за включването на ЦУР на всички образователни равнища, във формалното и неформалното образование, както и в подготовката на учителите, за да се гарантира, че в тях са включени ясни рамки на компетентностите, предоставящи възможност за формулиране на конкретни учебни цели и методи за оценяване.

1.6. ЕИСК отбелязва, че всички се нуждаят от необходимите знания за борба с изменението на климата, особено по отношение на всички аспекти на устойчивото потребление и производство, вземането на отговорни решения за храните и намаляването на разхищението на храни, както и използването на устойчива енергия. Ученето през целия живот за родителите и образованието на гражданите би трябвало да бъде в подкрепа на образованието на децата. Наред с това е важно да се работи, за да се достигане до всички, включително като се подкрепят ръководените от младежи организации в тази област.

([1]) Заключения на съпредседателите от срещата на върха на министрите на образованието и околната среда по време на CoP26 „Learn for our Planet. Act for the climate“(„Да опознаем нашата планета. Да действаме за климата“).

1.7. ЕИСК призовава инвестициите на ЕС да бъдат по-тясно обвързани с образованието за устойчиво развитие, като се използват фондовете на ЕС, като например Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ), „Еразъм +“, „Хоризонт“, Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейският социален фонд плюс (ЕСФ +).

1.8. ЕИСК приканва всички държави членки да предоставят устойчиви и качествени публични инвестиции, за да се гарантира, че целите за устойчиво развитие са интегрирани в националното образование не само на теория, но и на практика, чрез изготвяне на широкообхватни програми за обучение, които имат за задача да създадат умения за критично мислене и информирано вземане на решения.

1.9. ЕИСК призовава държавите членки да окажат ефективна подкрепа на учителите, за да стане професията им по-привлекателна. Въпреки че в Европа има огромен недостиг на учители, за образованието за устойчивост са необходими уважавани учители, с достойно заплащане и добри условия на труд. За да се трансформира образователната система, е необходимо да се осигури високо качество на началното и продължаващото професионално обучение на учителите, равнопоставеност и приобщаване в системите за образование и обучение, както и иновативна организация на училищата.

1.10. ЕИСК призовава в центъра на образователния и учебния процес да бъдат поставени младите хора. Това може да се постигне чрез намаляване на бюрокрацията, свързана с учителската професия, като се постави акцент върху иновативната педагогика и тясното сътрудничество с учащите се. В този контекст е важно всички учители да бъдат подготвени за ефективно използване на новите технологии и за нов учебен контекст, било то в учебната програма или в собствения им живот. Би било полезно да се оцени осъществимостта на разработването на специална онлайн платформа или информационно табло за обмен на най-добри практики.

1.11. ЕИСК призовава Европейската комисия да положи усилия за въвеждане на европейски показател за намаляване на бедността и преждевременното напускане на училище в съответствие с образованието за устойчиво развитие с цел борба с неравенството. Това може да бъде разработено успоредно с глобален показател.

2. **Основна информация и контекст**

2.1. *Необходимостта от устойчиво развитие*

2.1.1. Политиците, лицата, вземащи решения, и заинтересованите страни на всички равнища трябва да признаят, че широкомащабният преход от основаваща се на изкопаемите горива и изискваща много ресурси линейна икономика към щадяща климата кръгова икономика е крайно наложителен, но води до големи превратности в живота и плановете за бъдещето на гражданите, особено на младите хора и бъдещите поколения.

2.1.2. Войната на Русия срещу Украйна също подчерта неустойчивата енергийна зависимост на Европа от изкопаеми горива и постави екологичния преход в нов геополитически контекст. Ускоряването на декарбонизацията е неизбежно и по-необходимо от всякога, за да можем да намалим зависимостта си. С оглед на настоящите и бъдещите предизвикателства Програмата до 2030 г., нейните 17 цели за устойчиво развитие (ЦУР) и ангажиментът нито един човек или място да не бъдат изоставени предоставят единствен по рода си път към постигане на икономика на благосъстоянието, към по-добро възстановяване и към постигане на по-равноправен, справедлив, приобщаващ, устойчив и издръжлив свят.

2.1.3. В близко бъдеще ЕС би трябвало да даде пример, като прокара икономически устойчив път към екологичен и социално справедлив преход. За да се постигне това, ЕИСК призовава държавите членки и институциите на ЕС да предоставят възможности на младите хора и да ги включат във вземането на решения, като адаптират образованието и заетостта и мобилизират още повече младежи. Според *Световната програма за действие за младежта до 2000 г. и след това* ([2]), приета от Общото събрание на ООН през 1995 г., младите хора във всички държави са както основен човешки ресурс за развитие, така и ключови фактори за социална промяна, икономическо развитие и технологични иновации. ЕИСК посочва, че младите хора са бъдещите лидери. Те трябва да бъдат подкрепяни при достъпа до прогресивни иновации и напълно включени в процеса на разработване на политиките с цел да се даде тласък на устойчивото развитие.

2.1.4. Целта на настоящото становище по собствена инициатива е да се направи анализ на това дали и как са включени ЦУР в образователните програми на държавите членки и да се провери дали подходът на съответните държави членки може да се счита за трансформиращо образование за насърчаване на устойчивото развитие ([3]). Освен това становището предоставя препоръки в подкрепа на Европейската комисия и държавите членки относно начините за насърчаване на възможностите и преодоляване на предизвикателствата пред по-нататъшното развитие на политиките за младежта, като същевременно се гарантира ранното включване на образованието за устойчиво развитие.

([2]) ООН — Световна програма за действие за младежта.

([3]) Използват се различни термини — в становището се употребява „трансформиращо образование за насърчаване на устойчивото развитие“. В настоящия контекст обаче понятията „образование за устойчиво развитие“ (ОУР) и „образование за екологична устойчивост“ (ОЕУ) се употребяват като взаимозаменяеми. Вж. също речника в приложението.

2.2. *Политически пейзаж*

2.2.1. През 2015 г. ООН прие целите за устойчиво развитие (ЦУР) като амбициозен план за света за съвместно справяне с влошаването на състоянието на околната среда и с проблемите на социалното и икономическото развитие. Седемнадесетте ЦУР, заедно със 169-те свързани с тях подцели, които трябва да бъдат постигнати до 2030 г., поставят образованието в центъра на своето изпълнение. Образованието е право на човека и то (включително образованието за устойчивост) би трябвало да бъде достъпно за всички. Според доклада на ЮНЕСКО относно изпълнението на ЦУР, обаче, общественото образование не е безплатно за всички и често не е приобщаващо. Поради това изпълнението на ЦУР 4.7 се оказа трудно. Освен това „много държави все още не са изцяло ангажирани с превръщането на действията в областта на климата в основен компонент на учебната програма“ ([4]).

2.2.2. В ЦУР 4.7 се посочва, че до 2030 г. от подписалите страни ще се изисква „да гарантират, че всички учащи придобиват знанията и уменията, необходими за насърчаване на устойчивото развитие, включително (наред с другото) чрез образование за устойчиво развитие и устойчив начин на живот, правата на човека, равенството между половете, насърчаване на култура на мир и ненасилие, глобално гражданство и признание на културното многообразие и приноса на културата за устойчиво развитие.“ Съответното становище на ЕИСК относно *„Към стратегия на ЕС за повишаване на екологичните умения и компетентности за всички“* ([5]) е в съответствие с тази препоръка.

2.2.3. През последните години политиката на ЕС все повече се съсредоточава върху екологичната устойчивост. Европейският зелен пакт ([6]), стартиран през 2019 г., е планът на Европейската комисия да направи икономиката на Съюза устойчива, което бележи амбицията Европа да се превърне в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г.

2.2.4. Като част от своя план образованието и обучението да допринесат за екологичния преход, Европейската комисия предложи редица инициативи: първо, стартирането на коалицията „Образование за климата“ ([7]); второ, наскоро приетите заключения на Съвета относно насърчаването на ангажираността сред младите хора като участници в промяната с цел опазване на околната среда ([8]) и препоръката на Съвета относно ученето, насочено към екологичния преход и устойчивото развитие ([9]). Трето, разработване на европейска рамка на компетентностите в областта на изменението на климата и устойчивото развитие ([10]).

2.2.5. На 4-5 април 2022 г. Съветът по образование, младеж, култура и спорт подчерта важната роля на спорта в образованието за устойчива околна среда и препоръча *„да [се] намерят начини да [се] насърчава[…] разпространението на информация относно устойчивото развитие и изграждането на чувство за екологична и гражданска отговорност сред спортните клубове, федерации и други заинтересовани лица в областта на спорта“* ([11]).

2.2.6. Европейската година на младежта (2022 г.) има за цел също така да популяризира новите възможности и варианти, предлагани от екологичния и цифровия преход. Тези преходи би трябвало да бъдат приобщаващи и да обръщат внимание на интеграцията на младите хора с по-малко възможности и на уязвимите групи млади хора. ЕИСК призовава Европейската комисия да продължи да съсредоточава вниманието си върху нуждите на младите хора в рамките на Европейската година на уменията (2023 г.), като ги свърже с устойчивото развитие и с предизвикателствата, пред които младите хора са изправени в променящия се свят.

([4]) UNESCO Global education monitoring report, 2021/2: non-state actors in education: who chooses? who loses? (Доклад на ЮНЕСКО за мониторинг на глобалното образование за 2021—2022 г.: недържавни участници в образованието: кой избира? кой губи?)

([5]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Към стратегия на ЕС за повишаване на екологичните умения и компетентности за всички“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 56, 16.2.2021 г., стр. 1).

([6]) Европейски зелен пакт.

([7]) Европейска комисия — Коалиция „Образование за климата“.

([8]) Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета — Насърчаване на ангажираността на младите хора като участници в промяната с цел опазване на околната среда 2022/C 159/07 (ОВ C 159, 12.4.2022 г., стр. 9).

([9]) Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно ученето, насочено към екологичния преход и устойчивото развитие (ОВ C 243, 27.6.2022 г., стр. 1).

([10]) Bianchi, G., Pisiotis, U. и Cabrera Giraldez, M., „GreenComp The European sustainability competence framework“ („GreenComp — европейската рамка на компетентностите в областта на устойчивостта“), Punie, Y. и Bacigalupo, M., редактор/и, EUR 30955 EN, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г., ISBN 978—92—76—46485—3, doi: 10.2760/13286, JRC128040.

([11]) Заключения на Съвета и на представителите на правителствата на държавите членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно „Спортът и физическата активност като обещаващи лостове за трансформиране на поведението в полза на устойчивото развитие“ (ОВ C 170, 25.4.2022 г., стр. 1).

2.2.7. Важно е инвестициите на ЕС да се обвържат по-тясно с образованието за устойчиво развитие, като се използват фондовете на ЕС, като например Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ), „Еразъм +“, „Хоризонт“, Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Европейският социален фонд плюс (ЕСФ +). Борбата срещу загубата на биологично разнообразие, замърсяването и изменението на климата е един от четирите общи приоритета на новата програма „Еразъм +“ за периода 2021—2027 г., наред с приобщаването и многообразието, цифровата трансформация и участието в демократичния живот. ЕИСК приветства факта, че онлайн мобилността ще бъде насърчавана и в рамките на програма „Еразъм“, за да се намали въглеродният отпечатък.

3. **Младеж, образование и устойчиво развитие**

3.1. При преквалификацията и повишаването на квалификацията на младите хора трябва да се вземе предвид значението на развитието на уменията във връзка със смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него, както и в областта на кръговата икономика. Социалните партньори (организациите на работодателите и работнически профсъюзи) и организациите на гражданското общество играят ключова роля при определянето на професионалните и длъжностните профили и стандарти и при интегрирането на аспектите на устойчивостта в чиракуването и обучението на служители. Социалните партньори и гражданското общество помагат на младите хора да се адаптират в прехода от училище към заетост по начин, който включва устойчивото развитие. Ролята на социалния и гражданския диалог е от съществено значение и трябва да бъде засилена.

3.2. Младите хора се нуждаят от цифрово и социално приобщаване, качествено образование и обучение, стабилна заетост, добри условия на труд, достъпно жилищно настаняване и подкрепа в ежедневната борба с изменението на климата. Необходими са повече изследвания и данни относно въздействието на изменението на климата върху държавите, регионите и на местно равнище, които да се свържат с прогнозирането на уменията и работните места. Предвид сериозната продоволствена криза в Европа и на други континенти младите хора трябва да се запознаят с всички аспекти на устойчивото потребление и производство, като ограничат разхищението на храни и правят отговорен избор при подбора им.

3.3. Неравенството би трябвало да бъде преодоляно чрез въвеждането на глобален и европейски показател за намаляване на бедността и преждевременното напускане на училище в съответствие с образованието за устойчиво развитие. Обезлюдяването на селските райони поради липсата на перспективи за работа и недостатъчни възможности за образование оказва отрицателно въздействие върху младите семейства. Преждевременното напускане на училище е проблем в градските и селските райони, поради което политиките, насочени към пазара на труда и справедливия икономически растеж, трябва да бъдат ефективни, за да се намали броят на незаетите с работа, учене или обучение лица (NEET) ([12]).

3.4. Ефективното прилагане на Европейската рамка за качествено и ефективно чиракуване ([13]) и подобряването на Европейската рамка за качество на стажовете са от съществено значение по отношение на образованието за устойчиво развитие.

3.5. ЕИСК счита, че предвид мащаба, сложността и неотложността на тези проблеми са необходими засилени и по-добре координирани усилия от страна на ЕС и държавите членки, включително за подобряване на образованието за устойчивост, което понастоящем е от решаващо значение. Това включва и образование относно използването на устойчива енергия. Политиките на ЕС и на държавите членки в областта на образованието трябва да бъдат последователно наблюдавани и картографирани с обмен на добри практики между държавите и организациите. В центъра на образованието за устойчиво развитие са хуманитарните ценности, които са съсредоточени върху придобиването на знания и формирането на балансирани практически решения, като се вземат предвид екологичните и социалните последици.

3.6. Учителите и родителите играят съществена роля в образованието за устойчива околна среда. Учителите и обучителите трябва да бъдат подкрепени с качествено първоначално и продължаващо професионално обучение по въпросите на устойчивостта. В становището на ЕИСК *„Към стратегия на ЕС за повишаване на екологичните умения и компетентности за всички“* ([14]) се подчертава важният аспект, че всеки се нуждае от необходимите знания за борба с изменението на климата. Ученето през целия живот за родителите и образованието на гражданите е от съществено значение и би трябвало да бъде засилено чрез достигане до всички, включително чрез подкрепа на младежките организации по този въпрос.

([12]) NEET е съкращение за „незаети с работа, учене или обучение лица“ и се отнася до безработни лица, които не посещават учебни заведения или не са преминали професионално обучение.

([13]) Препоръка на Съвета от 15 март 2018 година относно Европейска рамка за качествено и ефективно чиракуване (ОВ C 153, 2.5.2018 г., стр. 1).

([14]) Становище на Европейския икономическия и социален комитет относно „Към стратегия на ЕС за повишаване на екологичните умения и компетентности за всички“ (становище по собствена инициатива) (ОВ C 56, 16.2.2021 г., стр. 1).

3.7. ЕИСК призовава държавите членки да окажат ефективна подкрепа на учителите, за да стане професията им по-привлекателна. Въпреки че в Европа има огромен недостиг на учители, за образованието за устойчивост са необходими уважавани учители, с достойно заплащане и добри условия на труд. За да се трансформира образователната система, е необходимо да се осигури високо качество на началното и продължаващото професионално обучение на учителите, равнопоставеност и приобщаване в системите за образование и обучение, както и иновативна организация на училищата, която да създава култура на мир и сигурност. За да се предоставят възможности на младите хора да постигнат устойчиво развитие чрез образование, са необходими способни професионалисти, които разполагат с разнообразни и убедителни инструменти. Опитните учители знаят как да използват по най-добрия начин в ежедневната си работа Парижката декларация ([15]) и Декларацията от Оснабрюк за ПОО ([16]), за да популяризират чрез образование гражданските и общите ценности — свобода, толерантност и недискриминация.

3.8. Младите хора в Европа представляват безценен човешки капитал и източник на новаторски идеи със своето творческо въображение, ентусиазъм и енергия и имат най-голяма роля за насърчаване на устойчивото развитие в държавите — членки на ЕС, сега и в близко бъдеще. В това отношение държавите членки разполагат с голям източник на неизползван потенциал за действие. Младежките организации и неформалното образование имат важна роля в подкрепа на устойчивото образование и обучение.

3.9. ЕИСК призовава в центъра на образователния и учебния процес да бъдат поставени младите хора. Това може да бъде постигнато като се намали бюрократичната тежест в учителската професия, като се наблегне на иновативната педагогика и на близките отношения с учениците и като всички учители бъдат подготвени за използването на новите технологии и за нов учебен контекст, било то в учебната програма или в собствения им живот. Трансформиращото образование изисква трансформиращи учители, трансформиращи умения и трансформиращи граждани. Учителите и обучителите се нуждаят от достатъчно време, пространство и ресурси, за да могат да прилагат практическия и междусекторен подход на образованието за екологична устойчивост (ОЕУ), основан на ефективна екипна работа между заинтересованите страни. Това е междусекторна тема, която засяга всички дисциплини на образованието и професионалното обучение в рамките на интердисциплинарен педагогически подход.

3.10. Радостно е да се отбележи, че младите хора вече допринасят за устойчивото развитие на своите държави и за международните цели в областта на климата в духа на екологосъобразността и освен това активно се присъединяват към международните мрежи от младежки движения, насочени към опазването на природата и борбата с изменението на климата. В допълнение към това трябва да адаптираме всички образователни системи, за да осигурим пространство за трансформиращо образование, което ще даде възможност на по-голям брой млади хора да насочат усилията си към осъществяването на необходимата трансформираща промяна. Според неотдавнашния доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата „трансформиращото обучение е от решаващо значение, тъй като спомага за стимулиране както на споделена осведоменост, така и на колективни действия“ ([17]).

4. **Устойчивото развитие трябва да се разглежда като непрекъснат и всеобхватен процес на учене**

4.1. Важно е да се признае, че устойчивото развитие на държавата и обществото не може да съществува без постоянно учене, както и без придобиване и разбиране на нов опит. В тази връзка устойчивото развитие трябва да се разглежда като непрекъснат процес, чрез който обществото трябва да се научи да живее по-устойчиво от екологична, икономическа и социална гледна точка. Чрез достъп до информация и повишаване на осведомеността, но най-вече чрез изграждане на капацитета на хората за иновации и прилагане на решения, образованието за устойчивост е от съществено значение, ако искаме да преориентираме начина си на живот и работа. За да се образоват младите хора да подхождат съзнателно към най-сложните въпроси, свързани с устойчивото развитие, пред които са изправени обществата и държавите, е необходимо да се разработят всеобхватни учебни програми за формиране на умения за критично мислене и информирано вземане на решения.

4.2. Съгласно проучванията и изследванията, проведени за Европейската комисия с цел изготвяне на предложението за препоръка на Съвета относно ученето, насочено към екологична устойчивост, само 13 държави членки имат ясно определение за образование за устойчиво развитие (ОУР) или образование за екологична устойчивост (ОУЕ). Жалко е, че терминът „образование за устойчиво развитие“ и ЦУР 4.7 не се прилагат в някои държави членки, въпреки че са признати за

([15]) Популяризиране чрез образование на гражданските и общите ценности — свобода, толерантност и недискриминация | Eurydice.

([16]) Декларация от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика — Декларацията от Оснабрюк_eu2020.pdf.

([17]) Шести доклад за оценка на Междуправителствения комитет по изменение на климата, доклад на работна група III: „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change“ („Промените в климата през 2022 г.: Смекчаване на изменението на климата“), стр. 2871.

неразделна част от цел за устойчиво развитие № 4 (ЦУР 4) относно качественото образование и за ключов фактор за всички други цели за устойчиво развитие (ЦУР). В анализираните доклади по държави не се поставя изрично въпросът за финансирането. Италия обаче, която е започнала да поема ангажименти във връзка с образованието за устойчиво развитие, ясно е посочила, че липсата на финансиране е една от основните причини, поради които прилагането на образованието за устойчиво развитие е в застой. Когато правителствата са принудени да правят съкращения поради икономически, енергийни и свързани с разходите за живот кризи, образованието, както и други области със социално измерение, неизменно присъства в уравнението. Липсата на инвестиции води до различни форми на приватизация и асиметрии в системите, което подкопава равноправието и педагогическата и академичната свобода.

4.3. Повод за размисъл е и въпросът дали се нуждаем от централизирана стратегия „от горе надолу“ за успешното прилагане на образованието за устойчиво развитие или има други фактори, определящи неговия успех? Дания и Нидерландия нямат национална стратегия за образованието за устойчиво развитие, но техните училища работят активно по този въпрос. Финландия има национална стратегия, но се опасява, че образованието за устойчиво развитие в училищата е откъслечно. Италия вече е включила образованието за устойчиво развитие в националната си учебна програма, но е изправена пред някои предизвикателства при прилагането ѝ на регионално равнище. Франция е разработила национална стратегия, която се управлява от местните образователни органи и се прилага във всички училища чрез националните учебни програми и педагогически проекти. По този начин се включват всички равнища, което на свой ред гарантира успеха на стратегията.

4.4. Един от ключовите въпроси е приоритизирането на образованието за устойчиво развитие. ОИСР, в сътрудничество с Европейската комисия, наскоро публикува изследване ([18]), в което се съпоставят знанията и уменията на младите хора в държавите от ЕС и ОИСР в областта на екологичната устойчивост. Този нов подход към ученето и оценките може да даде положителен сигнал за определянето на ОУР като приоритет в държавите членки. Би било полезно да се проучи допълнително връзката между мерките на ООН за насърчаване на образованието за устойчиво развитие и мерките на ОИСР за подпомагане на развитието на образователната политика чрез PISA, за да се види дали има асиметрия в начина, по който тези два набора от мерки оформят образователните системи.

4.5. Една от потенциалните пречки е прилагането на образование за устойчиво развитие в държави с федерална система. Това, което видяхме в националните доклади, е, че степента на координация между съответното федерално министерство и регионалните органи е различна в отделните държави членки — Германия среща трудности в това отношение, докато Австрия разполага с мрежа, която регулира координацията. Начинът, по който австрийското федерално правителство участва в инициативите „отдолу нагоре“, е пример, който други държави биха могли да последват.

4.6. От съществено значение за настоящите и бъдещите общества е да преоценят, преосмислят и предефинират образованието от гледна точка на устойчивото образование и учене — от предучилищното до университетското образование и отвъд него — така че в крайна сметка то да възприеме принципите, знанията, уменията, убежденията и ценностите, свързани с устойчивостта, и в трите области: екология, общество и икономика. Този процес би трябвало да бъде глобален, интердисциплинарен и да включва инициативи на местно равнище, както и широката общественост, и да бъде подкрепен от съответните правителства. Прилагането в отделните държави, обаче, трябва да отчита местните особености и специфичните културни характеристики.

4.7. Образованието за устойчиво развитие би трябвало да разпространява знания за околната среда и нейното състояние и да показва съществуващите възможности за адаптиране на нашата икономика по начин, който стимулира даването на приоритет на благосъстоянието на хората и планетата, като същевременно насърчава равнопоставеността между поколенията и опазването на природната среда. Тази адаптирана икономика би трябвало да отдаде по-голямо значение на екологосъобразните методи на управление, да предостави възможности за насърчаване на внимателното зачитане на природните и културните ценности, да се ръководи от ценности и да се основава на екологичната етика на отговорността за опазването на околната среда за настоящите и бъдещите поколения и за устойчивото използване на природните ресурси.

4.8. Трансформиращото образование за устойчиво развитие би трябвало:

— да се основава на принципите и ценностите, които са в основата на устойчивото развитие;

([18]) Borgonovi, F., et al. (2022 г.), „Young people's environmental sustainability competence: Emotional, cognitive, behavioural, and attitudinal dimensions in EU and OECD countries“, („Компетентност на младите хора по отношение на екологичната устойчивост: Емоционални, когнитивни, поведенчески измерения и нагласи в страните от ЕС и ОИСР“, *Работни документи на ОИСР по социални въпроси, заетост и миграция*, № 274, OECD Publishing, Париж. Borgonovi, F., et al. (2022 г.), „The environmental sustainability competence toolbox: From leaving a better planet for our children to leaving better children for our planet“, („Инструментариум за компетентност в областта на екологичната устойчивост: От идеята да оставим по-добра планета за нашите деца към идеята да оставим по-добри деца за нашата планета“), *Работни документи на ОИСР по социални въпроси, заетост и миграция*, № 275, OECD Publishing, Париж. Документите са изготвени като основа за предстоящата публикация на ОИСР „Перспективи на уменията за 2023 г.“

— да засяга и трите области на устойчивото развитие: околната среда, обществото и икономиката;

— да стимулира обхващащото множество аспекти на живота учене през целия живот, което насърчава устойчиви, почтителни, отговорни, проактивни и критични общества;

— да е синоним на висококачествено, активно подкрепяно и холистично в подхода си образование;

— да насърчава достъпно, основано на правата образование, което е уважително, приобщаващо и приветстващо многообразието;

— да мисли глобално, но също така да е съсредоточено върху местните проблеми и културни характеристики;

— да обхваща формалното, неформалното и информалното учене;

— да отчита еволюционния характер на концепцията за устойчиво развитие.

4.9. Не съществуват универсални модели за трансформиращо образование за устойчивост и поради това всяка държава ще трябва да определи — с ефективното участие на съответните социални партньори, организираното гражданско общество и други заинтересовани страни, включително младежки организации — собствените си приоритети и действия в областта на устойчивото развитие и образование. Съвместното училищно ръководство и гражданското образование играят ключова роля в оформянето на училищата за подобряване на образованието в областта на устойчивостта. Целите, основните насоки за действие и механизмите би трябвало да бъдат определени, като се вземат предвид местните екологични, социални и икономически условия и културни характеристики.

4.10. Създаването на образователна система за устойчиво развитие включва прехода от традиционно образование към модел, ориентиран към устойчивостта, който би трябвало да се основава на широки интердисциплинарни знания, подкрепени от интегриран подход към развитието на обществото, икономиката и околната среда. Това образование би трябвало да включва работа на равнище формално учене (училища, университети, институции за специализирано обучение) и неформално учене (създаване на центрове за обучение, семинари и кръгли маси, използване на медиите и др.), както и информално учене (партньорско обучение чрез прояви, младежки обмен, проекти, ръководени от младежи, и др.). Програмите за образование и обучение, включващи образование за екологична устойчивост, трябва да бъдат достъпни и приобщаващи. Правителствата трябва да вземат предвид на ранен етап реалността, пред която са изправени младите хора в неравностойно положение, и да гарантират намирането на начини за приобщаване на тези групи.

Брюксел, 15 декември 2022 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG